

– створити через телебачення, радіо, центри зайнятості всіх рівнів діючу інформаційну мережу для ознайомлення громадян України з можливостями працевлаштування за кордоном.

Список літератури

1. Про зайнятість населення [Текст] : Закон України : [від 01.03.1993 р].
2. Про біженців [Текст] : Закон України : [від 21. 06. 2001 р] .
3. Гнибіденко, І. В. Проблеми трудової міграції в Україні та їх вирішення [Текст] / І. В. Гнибіденко // Економіка України. – 2008. – №4. – С. 19.
4. Зовнішні трудові міграції населення України [Текст] / Е. М. Лібанова [та ін.]. – К. : РВПС України НАН України, 2002. – С. 153 – 154.
5. Івашко, О. М. П'ять мільйонів на закордонних заробітках. Та ще й нелегально [Текст] / О. М. Івашко, А. П. Бень // Голос України. – 2008. – №2. – С. 12 –16.
6. Концепція демографічного розвитку України на 2005-2015 рр. [Текст] : Проект. – К, 2004. – С. 7.
7. Малиновська, О. А. Мігранти, міграція та українська держава: аналіз управління зовнішніми міграціями [Текст] : монографія / О. А. Малиновська. – К. : НАДУ, 2004. – 236 с.
8. Сімак Т. Трудова міграція з України не повинна розглядатися виключно як проблемне соціальне явище [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://dialogs.org.ua>>.
9. Стан дотримання та захисту прав громадян України за кордоном [Текст] : Виступ Уповноваженого з прав людини Ніни Карпачової у Верховній Раді України під час представлення Спеціальної доповіді Уповноваженого // Голос України. – 2005. – №3. – С. 21–25.

Отримано 31.03.2010. ХДУХТ, Харків.

© Н.І. Єсінова, В.В. Сазонова, 2010.

УДК 330.322.54(477):339.727

Л.О. Мельнік, канд. екон. наук

В.О. Мацакова, студ.

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ДЛЯ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ

Розглянуто особливості формування інвестиційного клімату в Україні. Проаналізовано тенденції та структуру іноземного інвестування у вітчизняну економіку. Запропоновано шляхи підвищення інвестиційної привабливості країни для іноземного капіталу.

Рассмотрены особенности формирования инвестиционного климата в Украине. Проанализированы тенденции и структура иностранного инвести-

рования в отечественную экономику. Предложены пути повышения инвестиционной привлекательности страны для иностранного капитала.

The work is regarding peculiarities of investment climate forming in Ukraine. Having been analyzed dynamics and tendencies of foreign investments in national economy. Having been suggested means to increase foreign investments.

Постановка проблеми у загальному вигляді. На сучасному етапі при різноманітності складних кризових економічних процесів і взаємовідносин між підприємствами, фінансовими інститутами, державами на внутрішньому і зовнішньому ринках гострою проблемою є ефективне вкладення (інвестування) капіталу з метою його збільшення.

Приплив іноземних інвестицій стає одним із ключових критеріїв статусу країни, успішності її входження у світове господарство. Тому можна констатувати, що проблема залучення інвестицій в економіку України є досить актуальною, у зв'язку з чим зусилля багатьох учених-економістів спрямовані на їх дослідження та пошук шляхів ефективно-го впровадження інвестиційних проектів в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження в сфері розвитку міжнародних інвестиційних процесів здійснюють такі вчені-економісти, як: І.А. Бланк, Ф.Ф. Бутинець, Н.М. Ісаєва, О.І. Ткаченко, В.П. Федоренко, Н.В. Шагила, В.Я. Шевчук, С.Г. Шклярука та інші. Проте стрімкий розвиток міжнародного руху капіталу потребує безперервного моніторингу цього процесу та подальшого вивчення чинників, які впливають на обсяг залучення інвестицій та розвиток вітчизняної економіки.

Мета та завдання статті. Метою дослідження є вивчення інвестиційного клімату України для визначення основних проблем залучення іноземних інвестицій та шляхів їх подолання, розробка рекомендацій щодо покращення умов іноземного інвестування в економіку України.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогодні для економічного розвитку нашої держави обсяг внутрішніх фінансових ресурсів є недостатнім. У зв'язку з цим привабливими стають кошти іноземних інвесторів.

Українське економічне середовище одночасно і приваблює, і відштовхує іноземних інвесторів. Хоча Україна й займає стратегічне географічне положення, має багаті природні ресурси та робочу силу з високим рівнем освіти, проте вона ще не досягла свого очікуваного потенціалу через те, що не змогла звести до мінімуму втручання держави у дію ринків, усунути адміністративні перепони, що заважають веденню бізнесу, виконати намічені показники приватизації та стати

привабливою для іноземних і внутрішніх інвесторів. Потенційно Україна може бути однією з провідних країн Європи з прибутковими об'єктами прямого та портфельного іноземного інвестування. Цьому сприяє її великий внутрішній ринок, значний промисловий і сільськогосподарський потенціал, а також вигідне геополітичне розташування України на перехресті торговельних шляхів Європи та Азії. Саме тому визначальним завданням державної політики у сфері інвестиційної діяльності є формування сприятливого інвестиційного клімату.

Активізація інноваційно-інвестиційної діяльності належить до системних питань, вирішення яких має здійснюватися на державному рівні, адже інвестиції в галузі не інноваційного характеру, враховуючи їх більш високу рентабельність, приватний сектор забезпечить самостійно, тоді як галузі, які спрямовані на інновації, потребують більшої уваги з боку держави.

Завданням державної політики в інвестиційній діяльності є створення рівних умов для ведення бізнесу та вкладання капіталу в економіку України суб'єктами господарювання різної форми власності, здійснення процесу інвестування на прозорих та цивілізованих засадах, поліпшення структури інвестиційних джерел [5].

На сьогодні в Україні створено законодавчу базу в сфері регулювання інвестиційної діяльності, яка поступово вдосконалюється з метою досягнення більшого надходження інвестицій та підвищення ефективності їх використання. Проте певні дестабілізуючі процеси, які відбуваються в міжнародній економіці в умовах впливу світової фінансової кризи, негативно впливають на національну економіку країни, в цілому, та на інтенсивність іноземного інвестування, зокрема.

Першочерговими заходами в умовах фінансової кризи для України є відновлення довіри до банківської системи та національної валюти, стабілізація кредитної системи. У першому півріччі 2009 року Національний банк України прийняв низку нормативних актів, які суттєво вплинули на стабілізацію кредитної системи, сприяли покращенню інвестиційного клімату та зниженню недобросовісної конкуренції [2].

Аналізуючи тенденції розвитку міжнародної інвестиційної діяльності в Україні, можна зазначити, що у першому півріччі 2009 року в економіку України іноземними інвесторами було вкладено 2 699,7 млн дол. США прямих інвестицій, що становить 40,2% обсягів першого півріччя попереднього року. У тому числі:

- з країн ЄС надійшло 2 074,6 млн дол. США (76,8% загального обсягу);

- з країн СНД – 344,7 млн дол. США (12,8%);

- з інших країн світу – 280,4 млн дол. США (10,4%).

У той же час нерезидентами вилучено капіталу на суму 413,5 млн дол. США.

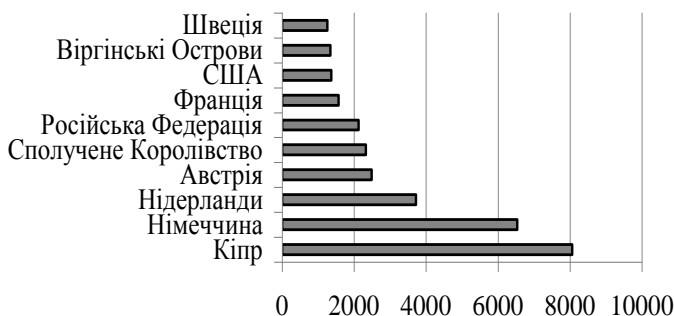
У цілому приріст сукупного обсягу іноземного капіталу в економіці країни, з урахуванням його переоцінки, збитків і курсової різниці, склав 2 358,6 млн дол. США, що становить 34,1% рівня відповідного періоду попереднього року. У січні-червні 2009 року зросли обсяги вкладень капіталу з Нідерландів – на 561,7 млн дол. США; Кіпру – на 386,5 млн дол. США; Франції – на 342,0 млн дол. США; Російської Федерації – на 277,1 млн дол. США; Аруби – на 273,6 млн дол. США. Зазначені країни забезпечили 78% приросту іноземного капіталу в Україні [3].

Приріст іноземного капіталу у звітному періоді спостерігався на підприємствах, що здійснюють фінансову діяльність (на 861,0 млн дол. США), операції з нерухомим майном, оренду, інжиніринг та надання послуг підприємцям (на 454,9 млн дол. США), торгівлю, ремонт автомобілів, побутових виробів, предметів особистого вжитку (на 141,5 млн дол. США), а також на підприємствах промисловості (на 582,0 млн дол. США), у тому числі переробної (на 522,6 млн дол. США). Серед галузей переробної промисловості найбільше зросли обсяги прямих іноземних інвестицій у хімічну та нафтохімічну промисловості (на 207,8 млн дол. США) та у виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (на 106,1 млн дол. США).

У 2009 році іноземне інвестування в Україну здійснювали 125 країн світу. До десятки основних країн-інвесторів, на які припадає 81% загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр – 8 063,7 млн дол. США; Німеччина – 6 530,9 млн дол. США; Нідерланди – 3 717,1 млн дол. США; Австрія – 2 490,0 млн дол. США; Сполучене Королівство – 2 330,0 млн дол. США; Російська Федерація – 2 125,1 млн дол. США; Франція – 1 573,2 млн дол. США; Сполучені Штати Америки – 1 369,2 млн дол. США; Віргінські Острови – 1 323,7 млн дол. США; Швеція – 1 259,1 млн дол. США (рис. 1).

Про вкладення прямих іноземних інвестицій у господарську діяльність звітувало 17,9 тис. підприємств України. Сума кредитів та позик, які отримали вітчизняні підприємства від прямих інвесторів, на 1 липня 2009 року становила 6 149,7 млн дол. США. Найбільше їх надійшло з Кіпру – 1 603,9 млн дол. США, Нідерландів – 722,5 млн дол. США, Франції – 530,5 млн дол. США, Німеччини – 509,8 млн дол. США, Російської Федерації – 493,0 млн дол. США, Австрії – 331,4 млн дол. США, Сполученого Королівства – 241,3 млн дол. США, Угорщи-

ни – 239,3 млн дол. США, Польщі – 181,5 млн дол. США, Швеції – 152,2 млн дол. США (рис. 2) [4].

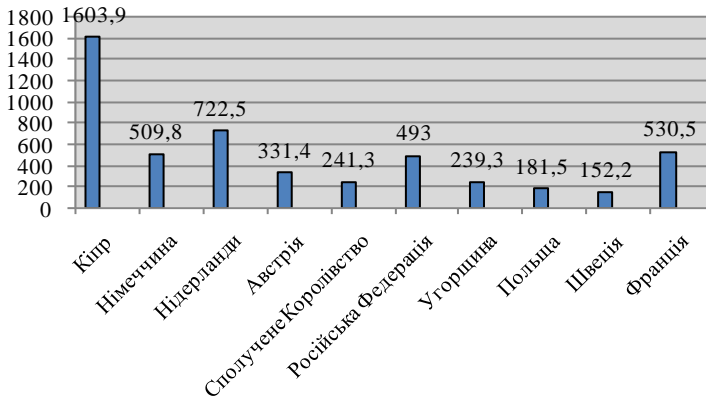
Рисунок 1 – Основні країни-інвестори прямих інвестицій в економіку України у 2009 р. (млн дол. США)

Таким чином, за результатами проведеного аналізу інвестиційної діяльності в Україні можна визначити, що найбільш привабливими для іноземних інвесторів є традиційні галузі економіки. Це, перш за все, металургія, машинобудування, хімічна промисловість, харчова промисловість. Разом із тим, дедалі більше привертають увагу інвесторів такі галузі, як автомобільна промисловість, споживча електроніка, високі технології, вітроенергетика, сонячна енергетика, виробництво біопалива, телекомунікації, логістика та інші. Для інтенсивного розвитку цих галузей Світовий банк оцінює потреби України в інвестиціях більш ніж у 100 млрд дол. США (рис. 2).

Одним із перспективних напрямів в Україні для залучення інвестицій – як із внутрішніх, так із зовнішніх джерел – є розвиток венчурного інвестування. Переваги венчурного інвестування як головного джерела фінансування у сфері інноваційного бізнесу полягають у тому, що підприємства, які розвиваються, можуть отримати інвестиції тоді, коли інші фінансові інститути утримуються від ризикованих капіталовкладень.

Нині в Україні венчурні фонди є особливим інститутом інвестування. Вони віднесені до інститутів спільного інвестування (ІСІ), хоча й не мають прямого відношення до цих інститутів та фондового ринку. Їм надані особливі повноваження та податкові пільги у порівняно з іншими типами ІСІ. Проте вітчизняний венчурний капітал не інвестується в інноваційні проекти, оскільки інвестиції в інші галузі традиційної економіки мають більш високий рівень доходності за відносно корот-

кий термін інвестування за умов низького рівня ризику.

Рисунок 2 – Обсяг прямих іноземних інвестицій в господарську діяльність підприємств України у 2009 р. (млн дол. США)

За даними Української асоціації інвестиційного бізнесу станом на кінець II кварталу 2009 року питома вага венчурних фондів у загальній кількості ІСІ складала 75,4%, їх кількість становила 727 фондів, сукупна вартість активів складала 58,7 млрд грн. На відміну від зарубіжних венчурних фондів, які спрямовують інвестиції у високоризиковану інноваційну сферу, вітчизняні венчурні фонди інвестували переважно у підприємства таких галузей як будівництво, нерухомість, торгівля та ін. [4].

Постановою Кабінету Міністрів України від 14.08.2008 № 447 затверджено Державну цільову економічну програму «Створення в Україні інноваційної інфраструктури» на 2009-2013 роки, яка передбачає утворення венчурних фондів інвестування інноваційної діяльності за рахунок недержавних коштів та комунальних спеціалізованих небанківських інноваційних фінансово-кредитних установ у регіонах за кошти місцевих бюджетів [6].

З метою опрацювання питань щодо створення необхідних умов для інституційного забезпечення венчурного фінансування інноваційної діяльності наказом Кабінету Міністрів України від 10.07.2009 № 33 утворено робочу групу з питань створення венчурного фонду інвесту-

вання інноваційної діяльності, в межах роботи якої здійснюється аналіз сучасного стану венчурного інвестування в Україні та вивчення досвіду інших країн щодо розвитку інвестування в інноваційну діяльність, з метою адаптації найкращих аналогів [1].

Для визначення принципів функціонування венчурних фондів урядом розроблено проект Закону України «Про венчурні фонди інноваційного розвитку». У законопроекті враховані рекомендації Європейської асоціації венчурного інвестування і директив ЄС щодо колективного і венчурного інвестування. Введення в дію зазначеного Закону України надасть нові можливості для розвитку венчурного інвестування, ширшого залучення інвестицій в економіку України країн-учасниць і впровадження інноваційних проектів. Для забезпечення подальшого розвитку інститутів венчурного інвестування як однієї з складових національної інноваційної системи, яка виконує функцію підтримки розвитку новаторських технологічних компаній, урядом розроблено проект Закону України «Про венчурні інвестиційні компанії» [6].

З метою забезпечення перспективного розвитку іноземного інвестування та підвищення рівня інвестиційної привабливості економіки України урядом визначено стратегічні проекти для залучення іноземних інвестицій в 2010 році:

- Програма будівництва комплексів з переробки твердих побутових відходів у містах України (ініціатори проекту – МінЖКГ, міста Вінниця, Луцьк, Чернівці, Хмельницький);

- Міжнародний проект створення космічного ракетного комплексу «Циклон-4» (ініціатор – Національне космічне агентство України);

- Програма створення індустріальних парків у регіонах (ініціатори – Обласні державні адміністрації);

- Будівництво швидкісного транспортного сполучення європейського стандарту від кордону Польщі до Львова (частина Державної цільової програми з підготовки до Євро-2012, ініціатор – Львівська ОДА);

- Виробництво повітряноелектричних установок мегаватного класу на Південному машинобудівному заводі ім. А. Макарова (ініціатор – Національне космічне агентство України);

- Програма модернізації й завершення будівництва теплових електростанцій (ініціатори – Мінпаливенерго, «Західенерго», «Центренерго»);

- Будівництво авіаційного логістичного центру в Київській області (ініціатор – Київська ОДА, будівництво вантажного аеропорту в

м. Узин на базі колишньої військової бази);

– Будівництво заводу з фракціонування плазми крові й створення системи забезпечення населення препаратами крові (ініціатор – Комітет з питань охорони здоров'я ВРУ);

– Організація альтернативного пасажирського швидкісного сполучення Київ – міжнародний аеропорт «Бориспіль» (ініціатор – Мінтрансв'язку, частина Державної цільової програми з підготовки до Євро-2012);

– Модернізація й розвиток Іллічевського морського торговельного порту (ініціатори – Мінтранс, ДП «Іллічевський МТП»);

– Національне агентство України з іноземних інвестицій і розвитку створено в січні 2009 року в межах антикризових дій уряду й має спеціальний статус єдиної контактної установи для іноземних інвесторів.

Відзначені проекти відібрані на основі чітких критеріїв (стратегічність, здійсненість, економічна доцільність, строки реалізації, обсяг інвестицій), підготовлених з урахуванням рекомендацій і вимог UNIDO, Всесвітнього банку, Європейського Інвестиційного банку, стандартів Всесвітньої організації інтелектуальної власності (WIPO).

Висновки. Таким чином, формуванню сприятливого інвестиційного клімату в Україні мають сприяти масштабні комплексні заходи уряду, а саме:

– удосконалення законодавчої бази в сфері регулювання інвестиційної діяльності;

– поліпшення умов діяльності іноземних інвесторів на вітчизняному ринку;

– розширення механізмів та інструментів здійснення іноземних інвестицій та реалізації інвестиційних проєктів;

– зміна галузевої структури іноземного інвестування;

– розвиток венчурного інвестування як головного джерела фінансування у сфері інноваційного вітчизняного бізнесу;

– визначення пріоритетних інвестиційних проєктів, які визначають різнобічний розвиток вітчизняної економіки.

Збільшення обсягу інвестицій в економіку України забезпечить прискорення соціально-економічного розвитку регіонів та пріоритетних галузей виробництва.

Список літератури

1. Бондарев Т. Законодавче регулювання іноземних інвестицій в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://www.yur-gazeta.com/ua/>>.

2. Вахненко, Т. П. Фінансова криза в Україні: фактори, механізм, дії,

заходи подолання [Текст] / Т. П. Вахненко // Фінанси України. – 2008. – № 10. – С. 3–21.

3. Державне агентство з інвестицій та інновацій України: Інвестиційний клімат [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://faxnews.donetsk.ua/>>

4. Козлов, С. Інвестиційна парадигма української економіки, або як звабити капітал на законних підставах [Текст] / С. Козлов // Юридичний журнал Юстініан. – 2004. – № 20(32). – С. 29.

5. Основні показники прямого інвестування в Україні за 2009 рік за даними Державного агентства з інвестицій та інновацій України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <www.in.gov.ua>.

6. Романюк, Т. Ф. Економічна сутність інвестицій [Текст] / Т. Ф. Романюк // Формування ринкових відносин в Україні. – 2005. – № 8. – С. 25.

Отримано 31.03.2010. ХДУХТ, Харків.

© Л.О. Мельнік, В.О. Мацакова, 2010.

УДК 327.003.1(73):339.92(477)

Н.М. Штангей, доц

В.Ю. Аксьонова, студ.

ЕКОНОМІЗАЦІЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ США: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Розглянуто механізм державної підтримки американського експорту товарів, капіталу та послуг і захисту інтересів американських компаній та банків на зовнішніх ринках. Досліджено досвід США щодо підтримки національних товаровиробників на міжнародних ринках, сприяння їхнім експортним програмам, збільшення валютних надходжень. Обґрунтовано заходи щодо економізації зовнішньої політики України.

Рассмотрен механизм государственной поддержки американского экспорта товаров, капитала, услуг и защиты интересов американских компаний и банков на внешних рынках. Исследован опыт США в области поддержки национальных товаропроизводителей на международных рынках, содействия их экспортным программам, увеличения валютных поступлений. Обосновано мероприятия в сфере экономизации внешней политики Украины.

The mechanism of Government support of the American export of goods, the capital, services and protection of the interests of American companies and banks on the foreign markets was researched. The USA experience of the support of domestic commodity producers on the international markets, assistance to their export programs and increase in currency earning was investigated. Actions for economical development of foreign policy of Ukraine was proven.